

Notat

Kommenteret høringsnotat over hørings svar til udkast til forslag til lov om ændring af lov om Danmarks Grundforskningsfond

1. Indledning

Et udkast til forslag til lov om ændring af lov om Danmarks Grundforskningsfond har i perioden fra den 22. juni 2018 til den 13. august 2018 været i ekstern høring blandt institutioner og organisationer. Høringen har også været offentliggjort på Høringsportalen.

Der er indkommet 12 hørings svar, hvoraf 10 indeholder bemærkninger til lovforslaget. I dette notat gives et resumé af de væsentligste bemærkninger til lovforslaget og de ændringer, der er foretaget i lovforslaget på baggrund heraf.

Hovedelementerne i lovforslaget er bevaret. Lovforslaget er efter høringen blevet justeret, bl.a. således at benævnelsen få særlige og fremragende forskningscentre er ændret til forskningsenheder med fokus på transformativ forskning. Ministeriet vil derfor i svar på bemærkninger til lovforslaget anvende forskningsenheder som navn for det nye virkemiddel.

De væsentligste ændringer er sammenfattet under pkt. 4.

2. Generelle bemærkninger

Generelt giver høringsparterne udtryk for, at de støtter regeringens initiativ til at styrke fokus på og anerkendelse af eliteforskningsmiljøer ved at skabe rammerne for, at der gennem Danmarks Grundforskningsfonds kan etableres de nye forskningsenheder med fokus på transformativ forskning.

Danmarks Frie Forskningsfond (DFF), Danmarks Grundforskningsfond (DG), Danske Regioner, Danske Universiteter (DKUNI), Aalborg Universitet (AAU), Aarhus Universitet (AU) og Danmarks Tekniske Universitet (DTU) støtter forhøjelsen af fondens uddelingsramme med henblik på etableringen af få særlige og fremragende forskningsenheder.

AU bakker op om, at fondens bestyrelse gives mulighed for at fastsætte formkrav til ansøgninger.

DTU bemærker endvidere, at digitalisering bifaldes og opfordrer til, at Danmarks Grundforskningsfond medvirker til at skabe ensartede ansøgnings- og rapporteringssystemer for de danske offentlige bevillingsgivere. Det vurderes at kunne have stor værdi for den danske forskningsverden.

Ministeriet har med tilfredshed noteret sig den meget brede støtte til lovforslaget.

3. Specifikke bemærkninger

Forhøjelse af uddelingsramme til finansiering af forskningsenheder med fokus på transformativ forskning

Generelt om det nye virkemiddel

25. oktober 2018

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**
Jura og Internationale forhold

Børsgade 4
Postboks 2135
1015 København K
Tel. 3392 9700
Fax 3332 3501
ufm@ufm.dk
www.ufm.dk

CVR-nr. 1680 5408

Ref.-nr.
18/036678-02

DG finder det positivt, at *DG*'s bestyrelse har fleksibilitet til at fastsætte de nærmere vilkår for det nye virkemiddel.

DG finder det vigtigt, at lovforslaget giver mulighed for, at det er *DG*'s bestyrelse, der på baggrund af de konkrete omstændigheder, herunder i forhold til muligheder for medfinansiering fra andre fonde m.v., beslutter hvornår og hvor mange nye forskningsenheder, der søges etableret.

AU lægger vægt på, at tildelingene til de nye enheder sker på baggrund af åben og fri konkurrence, og at bestyrelsens muligheder for at kræve internationalt opslag ikke ændrer ved, at det fortsat er universiteternes opgave at ansætte centerledere.

DTU støtter, at de nye enheder både vil kunne oprettes som nye initiativer og som en videreførelse af eksisterende Centers of Excellence.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Ministeriet har noteret sig bemærkningerne om *DG*'s fleksibilitet til at fastsætte de nærmere vilkår for det nye virkemiddel. Ministeriet bemærker, at det er hensigten, at i tilfælde af, at en forskningsenhed medfinansieres af f.eks. private fonde, kan vilkårene for bevillingen fastsættes i et samarbejde mellem de medfinansierende parter. Dette er præciseret i bemærkningerne.

Det bemærkes endvidere, at fondens bestyrelse normalt skal uddele fondens midler i åben konkurrence på grundlag af ansøgninger. Dette er f.eks. også udgangspunktet for tildeling af bevillinger til Centers of Excellence. Fonden har dog mulighed for at uddele midler på anden vis og på en måde, hvor fonden ser størst mulighed for at opnå fondens formål. Derfor er fonden ikke forpligtet til alene at uddele midler på baggrund af åbne opslag, heller ikke for så vidt angår de nye forskningsenheder. Med henblik på at sikre det forudsatte ekstraordinære høje internationale forskningsniveau vil fonden derfor også have mulighed for f.eks. at afsøge markedet og indstille kandidater til de nye forskningsenheder, hvis dette vurderes at være den bedste mulighed for at få de bedste forskere i international særklasse tilknyttet enhederne. Dette vil evt. kunne ske i et samarbejde med private fonde, som måtte være medfinansierende på initiativet. Dette er præciseret i bemærkningerne.

Det bemærkes endelig, at lovforslaget ikke ændrer ved universiteternes ansættelseskompetence.

Tidsmæssig ramme for de nye enheder

AAU foreslår, at der med forslaget om finansiering af de nye forskningsenheder fastsættes et krav om, at bevillingen skal afgrænses til f.eks. 10 år, og at samtlige eksisterende forskningsinstitutioner skal inddrages i beslutningen om finansiering af enhederne.

DTU ser positivt på muligheden for tidsbegrænsede evalueringer med den begrundelse, at grundforskning kræver større bevillinger med en vis kontinuitet samtidig med, det giver mulighed for at rekruttere og fastholde centerledere. *DTU* anfører, at det dog bør være en forudsætning, at enhederne ikke gøres permanente.

DFiR ser positivt på, at der er mulighed for at yde tilskud til fremragende enheder ud over en lovpålagt fast tidsramme. DFiR gør samtidig opmærksom på, at denne mulighed ikke må anvendes til at permanentgøre initiativer initieret af konkurrenceudsatte midler. DFiR forslår, at det tydeligt fremgår af lovbemærkningerne, at de nye enheder ikke med den nuværende finansieringsplan kan have permanent karakter.

Ministeriet har noteret sig synspunkterne om den tidsmæssige ramme for de nye forskningsenheder. Ministeriet er enig i, at det ikke er hensigten, at forskningsenhederne skal have permanent karakter, selvom der ikke i loven måtte blive fastsat en umiddelbar tidsramme for bevillingen. Ministeriet finder det hensigtsmæssigt, at DG – og eventuelt andre medfinansierende fonde – ud fra de kapitalmæssige rammer vurderer tidshorisonten for den enkelte forskningsenheds tilsagn, herunder også ud fra det forskningsmæssige potentiale. Det er præciseret i bemærkningerne, at det ikke er hensigten, at forskningsenhederne skal have permanent karakter.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Økonomi

DG finder, at det i videst muligt omfang skal overlades til DG's bestyrelse at beslutte eventuelle økonomiske og tidsmæssige rammer for en forskningsenhed. DG foreslår på den baggrund, at enhedernes økonomiske ramme, som i lovbemærkningerne er angivet til minimum 75 mio. kr. udmøntet over en tidshorisont på mindst 10 år, slettes fra lovbemærkningerne.

DFiR bemærker, at hvis DG ikke tilføres yderligere midler til finansiering af det nye initiativ, vil DG hurtigere løbe tør for midler til at etablere og finansiere Centers of Excellence. På den baggrund bør DG tilføres statslige midler svarende til, hvad det nye virkemiddel forventes at trække fra DG's økonomi.

DFiR bemærker endvidere, at der er en forventning om, at private fonde medfinansierer en væsentlig andel af de nye enheder, men at der DFiR bekendt ikke foreligger en endelig aftale herom. DFiR opfordrer på den baggrund til, at der i lovforslagets bemærkninger tages højde for denne usikkerhed i finansieringen.

DTU anbefaler, at den finansieringsmæssige balance skal understøtte såvel fortsættelsen af eksisterende centre og etableringen af de nye forskningsenheder, og at denne balance med fordel kan fastlægges af bestyrelsen i DG.

KU bemærker, at det kan være hensigtsmæssigt, at DG får mulighed for at prioritere midlerne i retning af forskning på allerhøjeste niveau. KU gør i den forbindelse opmærksom på, at en sådan prioritering vil trække midler væk fra fagområder, der typisk ikke kan ventes at være på dette niveau, og at det vil være uheldigt, hvis det nye initiativ betyder, at regeringens ambition om, at forskningskvaliteten skal styrkes i hele den faglige bredde, ikke kan realiseres.

Ministeriet har noteret sig synspunkterne om den faglige bredde i forskningen og forhøjelsen af DG's uddelingsramme. Ministeriet bemærker, at regeringen med sit finanslovsforslag for 2019 lægger op til at give et tilskud på 206,9 mio. kr. til DG med henblik på at understøtte de nye forskningsenheder med fokus på transfor-

mativ forskning. Lovforslaget er på den baggrund justeret, således at grundforskningsfondens årlige uddelingsramme forhøjes til 470 mio. kr., hvormed udmøntningen af det nye tilskud ikke får betydning for videreførelsen af nuværende aktiviteter eller DG's nuværende forventede levetid.

Forholdet til Centers of Excellence

AU finder det uklart, hvordan de nye forskningsenheder adskiller sig fra det eksisterende virkemiddel Centers of Excellence og anbefaler, at dette udfoldes yderligere i lovbemærkningerne.

DKUNI og AU bemærker, at det nye virkemiddel ikke må føre til en reduceret satsning på de nuværende Centers of Excellence, og AU bemærker videre, at de ikke må iværksættes på bekostning af universiteternes mulighed for selv at iværksætte initiativer, der fremmer excellent forskning.

Ministeriet har noteret sig synspunkterne om forholdet til det eksisterende virkemiddel Centers of Excellence. Ministeriet er enig i, at det ikke er hensigten, at det nye virkemiddel skal føre til en reduceret uddeling til Centers of Excellence. Det er præciseret i bemærkningerne, at ministeriet forventer et uændret niveau for udelinger til Centers of Excellence.

Det bemærkes endvidere, at de nye forskningsenheder vil skulle have et særligt fokus på transformativ forskning. Transformativ forskning er den type grundforskning, der har fokus på fundamentale og videnskabelige nybrud, som kan ændre opfattelser inden for et givent forskningsfelt.

Balance mellem basismidler og fondsmidler

DKUNI og DTU opfordrer til, at balancen mellem basis- og programmidler i den danske forskningsfinansiering overvejes, samt hvordan tilstrækkelig dækning af overheadkostninger ved etablering af de nye enheder sikres for så vidt de nye enheder forudsættes finansieret af både offentlige og private fonde.

Danske Regioner finder det vigtigt, at der inden for DG's uddelingsramme fortsat er rum til at støtte dansk grundforskning, som har vanskeligt ved selv at skaffe finansiering og foreslår på den baggrund, at DG's uddelingsramme opdeles i en pulje til store bevillinger og en pulje til mindre bevillinger.

DFiR anfører videre, at det nye virkemiddel vil medføre, at universiteternes basismidler vil komme under yderligere pres, hvis ikke de nye enheder fuldfinansieres inklusiv finansiering af de indirekte omkostninger. Dette bør adresseres i lovbemærkningerne.

Ministeriet har noteret sig synspunkterne om balancen mellem basismidler og konkurrenceudsatte midler, finansiering af indirekte omkostninger ved etablering af pionercentre samt opdeling af DG's uddelingsramme. Ministeriet bemærker, at DG er forpligtet til at yde en overheadsats på 44 pct. til danske institutioner (heriblandt universiteterne), der er omfattet af reglerne om tilskudsfinansieret forskningsevne i Finansministeriets budgetvejledning.

Det bemærkes, at ministeriet finder det mest hensigtsmæssigt ikke at opdele DG's uddelingsramme i puljer men lade DG bevare sin mulighed for at disponere over midlerne for bedst muligt at opfylde fondens formål. Som anført ovenfor forventer ministeriet et uændret niveau for uddelinger til det nuværende virkemiddel Centers of Excellence.

Undtagelsesvis forlængelse af bestyrelsesmedlemmers funktionsperiode

AAU og AU bakker op om, at uddannelses- og forskningsministeren undtagelsesvis kan forlænge funktionsperioderne for DG's bestyrelsesmedlemmer.

AAU foreslår, at der ved lov fastsættes en tidsmæssig begrænsning på undtagelsesvis forlængelse af DG's bestyrelsesmedlemmer på 6 måneder.

Ministeriet har noteret sig ønsket om at få indsat en lovbestemt tidsmæssig begrænsning for, hvor længe bestyrelsesmedlemmers funktionsperiode kan forlænges, men ønsker at fastholde den nuværende fleksibilitet. Ministeren bemærker, at det dog fortsat er hensigten, at en undtagelsesvis forlængelse som udgangspunkt ikke skal ske for en længere periode end højst 6 måneder.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

4. Sammenfatning af de væsentligste ændringer i lovforslaget i forhold til høringsudkastet:

- I lovforslagets § 1, nr. 4, ændres få særlige og fremragende forskningscentre til forskningsenheder med fokus på transformativ forskning.
- Lovforslagets § 1, nr. 4, ændres således, at der gives hjemmel til, at vilkårene for bevillingen kan fastsættes i et samarbejde med eventuelle medfinansierende fonde, og det præciseres, hvem der kan modtage en bevilling.
- Lovforslagets § 1, nr. 6, ændres således, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om formkrav til ansøgninger om støtte til fonden.
- Modellen for etablering af de nye forskningsenheder er uddybet i bemærkningerne, herunder særligt i forhold til, hvem der skal fastsætte rammer og vilkår for bevillinger til forskningsenhederne, fondens mulighed for at udd dele midler på anden baggrund end åbne opslag, og at det ikke må være hensigten, at forskningsenhederne skal have permanent karakter.
- Bemærkningerne vedrørende formkrav til ansøgninger om støtte fra fonden uddybes.